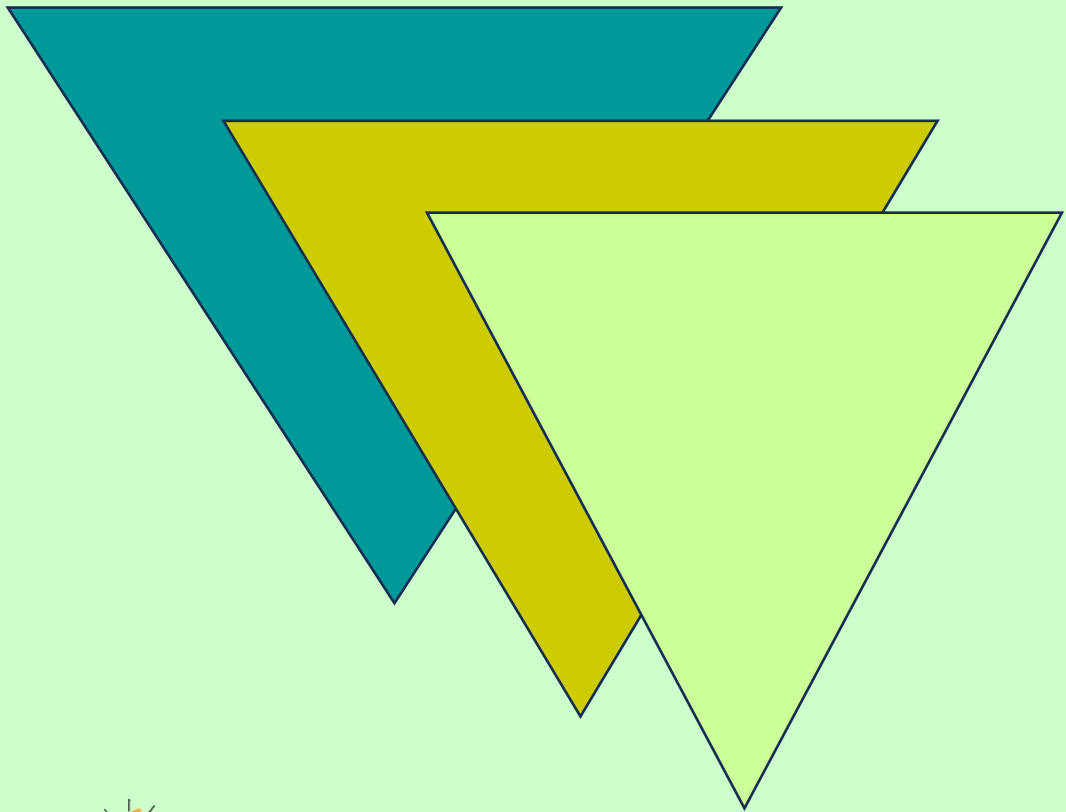

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก

Deep Knowledge & Understanding

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก

Deep Knowledge & Understanding

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก

Deep Knowledge & Understanding

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่

พฤษภาคม 2569

แหล่งเผยแพร่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

<http://www.curriculumandlearning.com>

คำนำ

หนังสือเล่มเล็ก “ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก Deep Knowledge & Understanding” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเชิงลึกในสิ่งที่เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงและการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มเล็กเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในแง่มุมต่างๆ ต่อผู้ที่สนใจได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก	1
3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเชิงลึก	2
4. บทสรุป	6
บรรณานุกรม	7

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก

1. บทนำ

หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ประเภทหนึ่ง คือ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้อย่างถ่องแท้ ชัดเจน แจ่มแจ้ง ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับความรู้อื่นๆ การแก้ปัญหา การเรียนรู้สิ่งใหม่ และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ภารกิจสำคัญประการหนึ่งของผู้สอนที่ขาดไม่ได้ คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเชิงลึกในสิ่งที่เรียนอย่างชัดเจน หรือ “รู้จริง รู้ชัด”

2. ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก เป็นความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ อย่างแจ่มชัด เป็นความรู้ความเข้าใจที่ผ่านกระบวนการคิด และเกิดการตกผลึกในตนเองโดยผู้เรียนไม่ต้องคอยท่องจำไว้โดยไม่มี ความเข้าใจในสิ่งนั้น ดังคำที่กล่าวว่า “ท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง”

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึกของผู้เรียนมีพื้นฐานมาจากการมีประสบการณ์ตรงในสิ่งที่เรียนรู้ ลำพังความรู้ที่ได้จากการบอกกล่าวจากผู้สอนและการท่องจำนั้นไม่สามารถทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกได้เพราะ**ขาดประสบการณ์ตรง**ในเรื่องนั้นมาช่วยย้าความรู้ให้เกิดเป็นความรู้ความเข้าใจเชิงลึก

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึกได้รับปัจจัยสนับสนุนจากการลงมือปฏิบัติจริงในสิ่งที่เรียนอย่างมี Passion และเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกแล้วจะช่วยทำให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ได้ดี (ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ไม่ได้เพราะขาดความเข้าใจเชิงลึกในความรู้เหล่านั้น) และเมื่อเชื่อมโยงกับ**ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)** ก็จะทำให้เกิด**แนวคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative thinking)** และหากนำไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริงก็จะเกิด**นวัตกรรม (Innovation)** ต่อไป และหากผู้เรียนปฏิบัติสิ่งเหล่านี้เป็นประจำก็จะพัฒนาไปเป็น**นวัตกรรม (Innovator)** ในที่สุด

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ เพื่อจำแนกแยกแยะสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใคร่ครวญตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริง การคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่แนวคิดใหม่เชิงนวัตกรรม เป็นต้น

3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเชิงลึก

ความท้าทายของครูมืออาชีพประการหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกในสิ่งที่เรียน ผู้เรียนเลิกท่องจำความรู้ต่างๆ โดยขาดความเข้าใจ (ท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง) จำได้แต่ไม่เข้าใจในสิ่งนั้น ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

ปัจจัยสำคัญที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก คือ กรอบความคิดเดิม หรือ Fixed Mindset ของผู้สอน คือ การมีกรอบความคิดว่า “ถ้าผู้สอนไม่อธิบายผู้เรียนก็จะไม่เข้าใจ” กรอบความคิดนี้ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนโดยทำให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนเป็นหลัก ทำให้เวลาที่จะให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติลดน้อยลง เนื่องจากเวลามีจำกัดและจะเป็นไปในลักษณะนี้ตลอดทั้งรายวิชา

กรอบความคิดดังกล่าวทำให้ผู้สอน “ติดกับดักทางปัญญา” กล่าวคือ แท้จริงแล้วผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ แต่ Fixed Mindset ดังกล่าวได้ทำให้

ผู้สอนจัดการเรียนรู้มุ่งการบรรยายอธิบายเนื้อหาสาระตามหนังสือแบบเรียน จนทำให้**ผู้เรียนไม่มีเวลาลงมือปฏิบัติจริง**ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกในสิ่งที่เรียน

การทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเชิงลึก เริ่มต้นจากการเปลี่ยนกรอบความคิดของผู้สอนไปสู่ Growth mindset ว่า “**ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้และความเข้าใจเชิงลึกเมื่อได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองโดยมีผู้สอนเป็นโค้ชและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้**”

เมื่อผู้เรียนอยากเรียนรู้ (ฉันทะ) มี Passion ในการเรียนรู้แล้วผู้เรียนจะตั้งศักยภาพด้านต่างๆ ที่เขามีออกมาใช้ในการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย **ผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมี Passion** มีเป้าหมายและเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง เปลี่ยนตัวเองจากผู้อธิบายเนื้อหาสาระมาเป็นผู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำทลายความสามารถของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเชิงลึกมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้**กระบวนการเรียนรู้**ที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก เช่น กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เป็นต้น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เชิงลึก มีดังนี้

1. ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงอย่างมี Passion
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้บรรยากาศท้าทายความสามารถ
และปลอดภัย
3. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลที่มีความรู้
ความสามารถสูง
4. ผู้เรียนสะท้อนคิดและถอดบทเรียนความรู้ความเข้าใจ
เชิงลึกของตนเอง
5. ผู้สอนทำหน้าที่ Coach, Mentor, และ Facilitator
6. ผู้สอนตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเชิงลึกของผู้เรียน
ด้วยวิธีการที่มีคุณภาพ

แนวทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเชิงลึกข้างต้น
เป็นแนวทางโดยทั่วไปที่ผู้สอนควรนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้อง
บริบทต่างๆ เช่น ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน บริบท
ทางสังคมและวัฒนธรรม ความคิดรวบยอด (Concept) เป็นต้น ซึ่งจะ
ช่วยทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนออกแบบขึ้นมาเป็นกิจกรรม
การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเชิงลึกของผู้เรียนได้มากขึ้น

4. บทสรุป

“นกแก้วนกขุนทองตายแล้ว” คือ การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงอย่างมี Passion ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถ ตอบสนองความใฝ่เรียนรู้ ผู้สอนมีความเป็นกัลยาณมิตร ใช้การ **Coach, Mentor, และ Facilitator** ลดการอธิบายความรู้ให้กับผู้เรียน เปลี่ยนมาเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงอย่างมีความสุข ได้เรียนรู้จากบุคคลอื่น **สะท้อนคิดตนเอง (Self-reflection)** และถอดบทเรียนความรู้ความเข้าใจเชิงลึกของตนเองอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

Harvard Graduate School of Education. (2026). Teaching for Understanding. from <https://pz.harvard.edu/projects/teaching-for-understanding>

Jay Mctighe, and Elliott Seif. (2026). Teaching for understanding: A meaningful education for 21st century learners from <https://jaymctighe.com/wp-content/uploads/2011/04/Teaching-for-Understanding.pdf>

ความรู้ความเข้าใจเชิงลึก
เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การคิดชั้นสูง
และการสร้างสรรค์นวัตกรรม